

Birger Thomsen: Blokhuset ved Kastrup Knæ – Kong Christians sidste knytnæve

I 1645 anlagde Christian IV et forsvarsanlæg udfor Kastrup.

Det skulle forhindre gennemsejling på dette smalle sted i Sundet. Kanonerne på blokhuset blev aldrig affyret i vrede og anlæggets aktive levetid blev kort. Ikke desto mindre findes der stadig på havbunden rester af dette store ingeniørarbejde.

Birger Thomsen, marinarkæolog og historiker, fortæller her om historien bag blokhuset ved Kastrup og undervandsjagten på resterne af det.

Forhistorien

I sommeren 1732 lå nogle søfolk med en robåd og målte farvandet ved Kastrup Knæ op. I parallelle linier bevægede de sig ud fra kysten og vendte ind mod kysten igen, startende ved en pejling fra Tårnby Kirke igennem Kastrup.

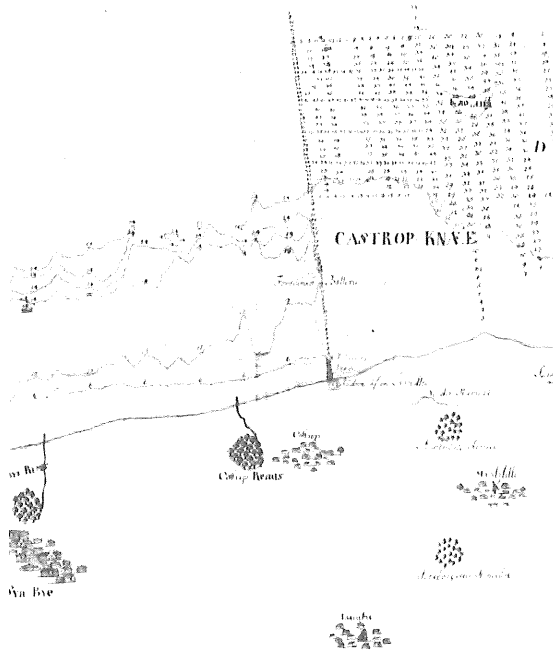
Dybderne blev omhyggeligt målt med en lang stage og optegnede. I den første, nordligste linie på 12' vand opdagede de en forhøjning, der ikke var naturskabt: i kortet, som navigationsdirektør Lorentz Lous udarbejdede efter opmålingen blev den benævnt: »Forsiunket Batterie«

I efteråret 1973 stod Jens Schou Hansen, dykkende amatørarkæolog, på Søkortarkivet og ledte efter oplysninger om vragene efter slaget på Rheden 1801, da han fik

Lous' opmålingskort mellem hænderne. Rutinemæssigt registrerede han det »Forsiunkne Batterie« som et muligt fortidsminde. Han fandt senere i litteraturen oplysninger om et blokhus, som Christian IV i 1645 havde ladet opføre på »Caspers Knæ«, dvs. Kastrup Knæ og satte dette i forbindelse med kortsignaturen fra 1732.

Oplysningerne kom senere til at indgå i Fredningsstyrelsens register over fortidsminder på havbunden, hvor de lå uantastede, indtil man i 1990 besluttede at bygge en bro fra Kastrup til Malmø. Dette udløste en stor aktivitet for at kortlægge vrag og fortidsminder i anlægsområderne, og særligt det »Forsiunkne Batterie« tiltrak sig opmærksomhed.

Fredningsstyrelsen var i mellemtiden blevet til Skov- og Naturstyrelsen, og det var her, at eftersøgningsarbejdet blev sat i gang. Udgangspunktet var Lous' kort fra 1732, hvor man i pejlelinien fra Tårnby Kirke gennem Kastrup også kunne finde en signatur for »Rudera af en Skantz«. Det er ikke en let opgave at flytte en sådan beliggenhed fra et tidligt 1700-tals kort over i et moderne UTM-kort, men via et tilsvarende opmålingskort fra 1787 kunne man konstatere, at skansen, hvoraf der endnu kunne ses rester, lå lige under Fortelings Kalk-

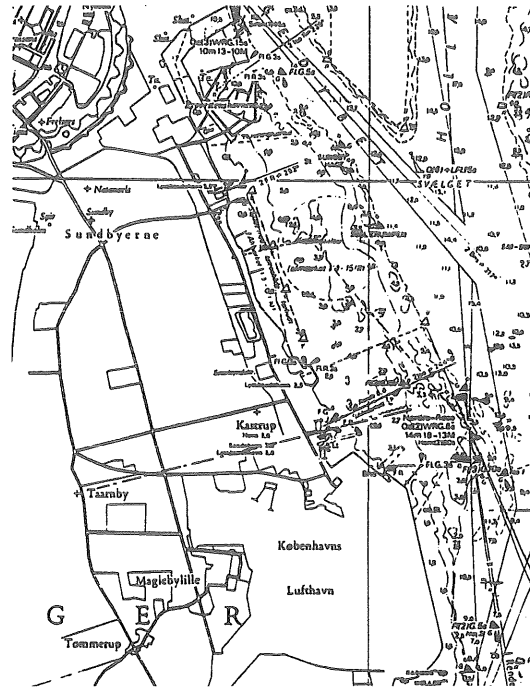

Opmålingskortet fra 1732, sammenholdt med et moderne kort over det samme område. Pejlelinie er indtegnet på begge kort. Da vi endelig fandt resterne af søfortet, lå de kun 300 m. fra den position, som var angivet på det gamle kort fra 1732. (Kort- og Matrikelstyrelsen).

værk, i dag Kastrup Glasværk.

På UTM-kortet var det nu en let sag at trække en linie gennem Tårnby Kirke og Kastrup Glasværk, måle afstanden fra kysten ud til batteriet på det gamle kort og sætte den ud i UTM-kortet: Vi havde nu en omtrentlig position på de eventuelle rester af det »Versiunkne Batterie« fra 1732.

Denne position lå betænkelig nær anlægsområdet for den kommende Øre-

Survey map from 1732 compared with a modern map of the same area. The lines of position are marked on both maps. When we finally found the remains of the sea fort they were positioned just 300 metres from the point marked on the old map from 1732. (Kort- og Matrikelstyrelsen).

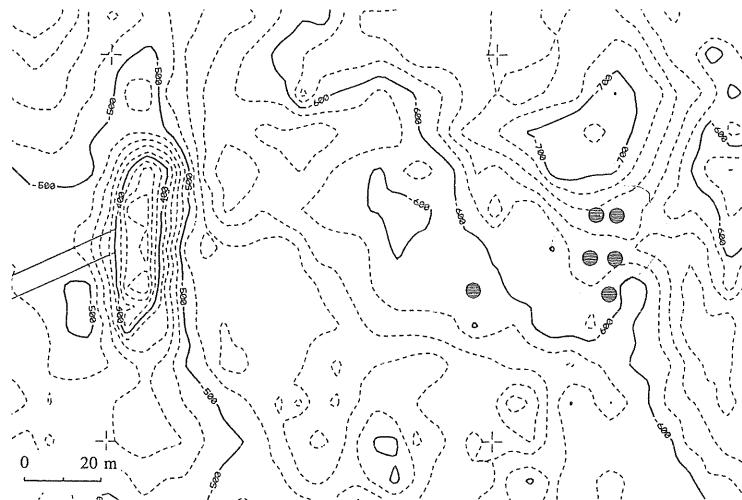
sundsforbindelse, hvorfor det blev besluttet at foretage en nærmere rekognoscering for at fastslå den nøjagtige beliggenhed af batteriet.

En marinarkæologisk eftersøgning

Den omtrentlige position på søkortet viste, at der her var ca. 4 m vand, hvilket svarede til de 12', der var angivet i 1732. På denne dybde var det muligt at se ned på havbun-

Udtegning af en seismisk opmåling i området 1993. Fundamentet til søfortet aftegner sig tydeligt. 200 m. øst for fundamentet kan man se markering af de såkaldte duc d'alber, som var det vestligste af opfyldningen på Saltholmsiden. Den 200 m. brede gennemsejlingsåbning passer godt sammen med en skudafstand med skråskud i 1600-tallet. (Skov- og Naturstyrelsen).

Drawing of a seismological survey in the area in 1993. The foundation of the sea fort shows up clearly. 200 metres east of the foundations the outline of the so-called duc d'albes can be seen. They were the most westerly part of the filling in which took place on the Saltholm side. The 200 metre-wide open channel for ships to sail through fits in very well with the average shooting range for oblique fire in the 17th century. (Skov og Naturstyrelsen).

den fra en helikopter, men flyvningen gav ikke resultat, da bunden var overgroet med tang, der skjulte alle konturer. Næste skridt var at foretage en præcisionsopmåling af området. Med et særligt fintfølede ekkolod blev et areal på en kvadratkilometer registreret, og det afslørede en struktur på havbunden, der ikke så helt naturlig ud. Dykkere kunne da også senere konstatere, at strukturen indeholdt tømmer af svære dimensioner, i en konstruktion, der kunne minde om det Vilde Vestens bjælkehytter. De samme dykkere havde tidligere fundet to konstruktioner, der kunne minde om duc d'alber, anbragt på stenspiller, ca. 150 m øst for bjælkekonstruktionen.

Det »Versiunkne Batterie« var genfundet, kun små tre hundrede meter fra det sted, der var angivet i opmålingskortet fra 1732.

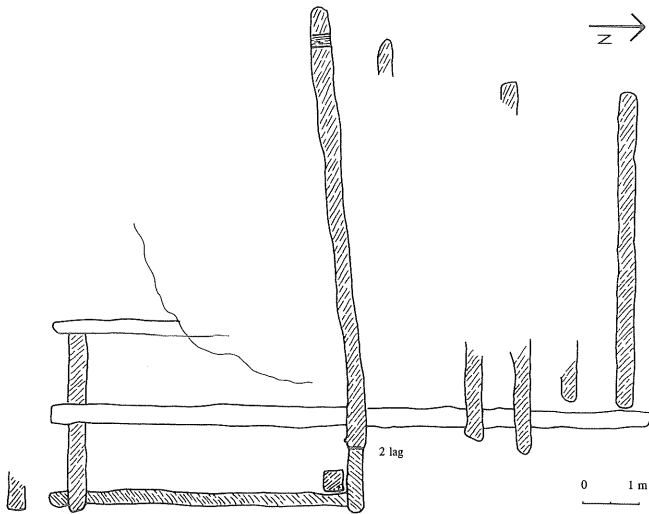
Der blev optaget dateringsprøver af træ fra begge anlæggene, og en af prøverne gav en C-14 datering for duc d'alberne på ca.

1640. Prøver fra selve tømmerkonstruktionen dateredes mere præcist ved dendrokronologi til sommeren 1639, træet stammede fra Gotland. Der kunne næppe være tvivl om, at dette var resterne af det blokhus, som Christian IV havde ladet opføre i 1645.

Blokhuset i dag

I dag består resterne af blokhusanlægget af to dele: den østlige, der fremtræder som to stenspiller, ca. 12 x 12 m, som rager 1,5 m op over havbunden. I spillerne er nedrammet pæle af nåletræ. Den vestlige del er et fundament, bygget op over en rektangulær tømmerkonstruktion, 40 m langt og 17 m bredt. Siderne skråner indad, så anlægget er bredest forneden og bliver smallere opad.

De enkelte bjælker har i den ene ende et indhak til samling nedefra og i den modsatte ende oppefra. De ligger vinkelret på

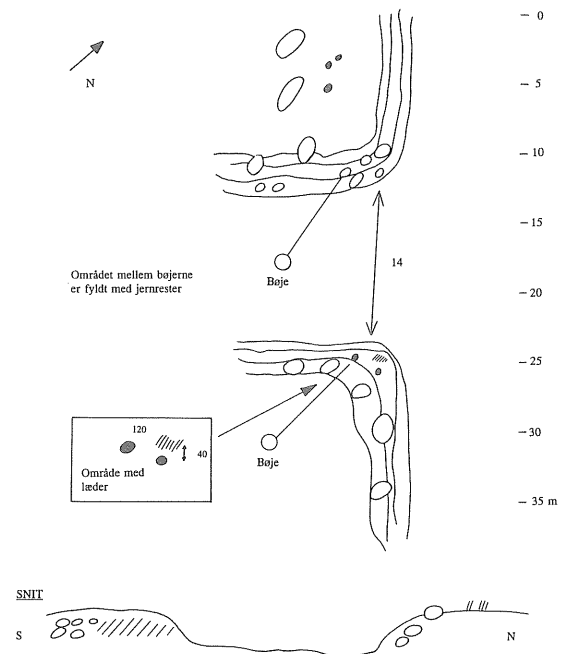

Opmålingstegning af den frilagte del af blokhusfundamentet 1993. Dette er opbygget med bjælker, der er lagt vinkelret på hinanden, med sten og ler som opfyldning. Det er ikke muligt at afgøre, om konstruktionen er samlet i land og derefter sejlet ud for at sænkes, men Christian IV beskriver en sådan metode i forbindelse med planer om et tilsvarende anlæg. (Mads Gulløv, renetegnet af Tove Woller).

Land survey drawing of the part of the blockhouse foundations which was laid bare in 1993. It is built of beams laid at right-angles to each other, with stone and clay as filling. It is not possible to determine whether the construction was assembled on land and then sailed out to be sunk, but King Christian IV describes such a method in connection with plans for a similar military installation. (Mads Gulløv, and working drawing by Tove Woller).

Skitsetegning af de to duc d'albes, som udgjorde begyndelsen på opfyldningen på Saltholmsiden. Der er i arkiverne fundet oplysninger om, at der i opfyldningen skulle indgå sænkede skibe, men der er ikke fundet belæg for, at der virkelig blev sænket skibe udfor Saltholm. (Mads Gulløv, renetegnet af Tove Woller).

Sketch of the two duc d'albes which comprised the start of the filling in on the Saltholm side. The archives contain information indicating that sunken ships were also to be used in the filling in, but no evidence has been found that ships were actually sunk off Saltholm. (Mads Gulløv, and working drawing by Tove Woller).

hinanden. Enkelte steder findes der bearbejdningsspor – skrå indhak i siden af tømmeret – der ikke synes at have noget formål i denne konstruktion, og endelig findes et fint bomærke, af form som et anker, i en af bjælkerne.

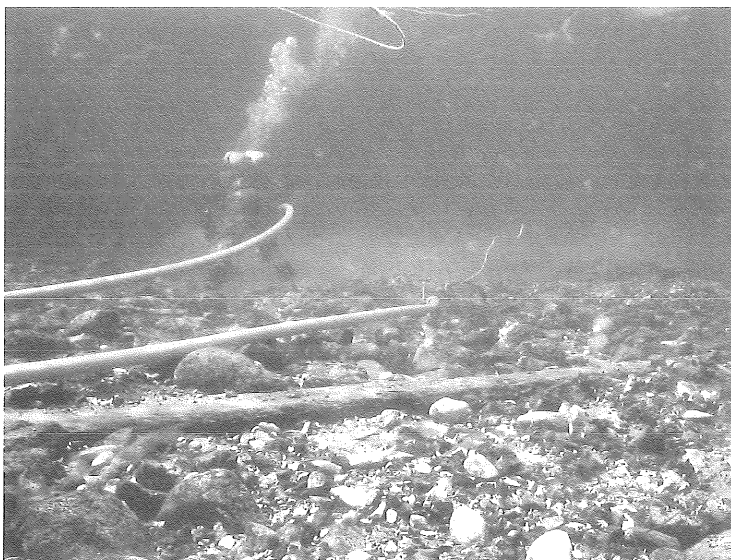
Undersøgelsen af anlægget kom kun til at omfatte det øverste bjælkelag i ca. 14 meters længde, så der gemmer sig stadig mange arkæologiske oplysninger i resterne af blokhuset på Kastrup Knæ.

De historiske kilder

Adskillige historikere har gennem tiderne behandlet Christian IV's blokhus ved Kastrup, fra Niels Slange 1749 til Bjørn Westerbeck Dahl 1991. De fleste har benyttet de traditionelle historiske kilder, primært kongens egenhændige breve, Kancelliets brevbøger og rentemesterregnskaberne. I nogle af disse afhandlinger finder man sammenblandinger mellem planer for anlæg ved Dragør og anlægget af blokhuset ved Københavns Havn. Den mest gennemgribende og korrekte beskrivelse af arbejdet er foretaget af Bjørn Westerbeck Dahl, men selv i denne udmærkede artikel er der nogle – meget forståelige – misforståelser med hensyn til anlæggets natur. Den arkæologiske viden letter i høj grad tolkningen af det historiske kildemateriale.

Kong Christian og søforterne

Christian IV lagde stor energi i forsvaret af Øresund, hvorfra han fik sine indtægter via Sundtolden. I 1640 lod han anlægge søbatteriet ved Lappegrunden, nord for Helsingør. Det siges, at han egenhændigt har tegnet grundplanen for dette forsvarsanlæg,

Frilægningen af søfortets rester i maj 1993. Dykkerne har benyttet spulehoveder til at rense tømmerstokkene for nærmere undersøgelse og opmåling. (Foto Mads Gulløv).

Excavation of the remains of the fort in May 1993. Divers have used flushing gear to clean the logs for closer inspection and surveying. (Photo Mads Gulløv).

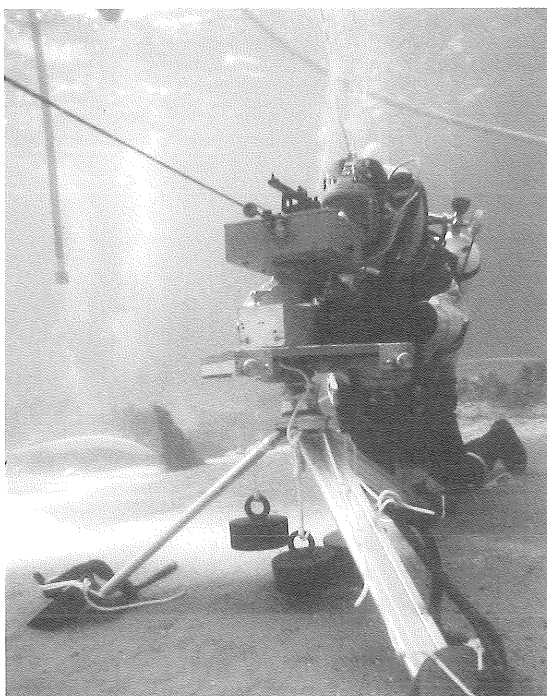
der skulle beskytte Kronborg for angreb nordfra.

Selv om dette måske kan betvivles, er der ingen usikkerhed med hensyn til hans interesse i selve anlægsarbejdet, idet han gav nøje instrukser til Corfitz Ulfeldt om byggemåden i et brev af 9. januar 1640: »..ded paa lappen yul uerre Nedentyl aff tømmer..Ded øffuerste yul gørris aff steen.« Kongen beskrev her på sit brede sjællandske mål kvantitet af tømmer og sten, murstene og bolte og søm. Han viste ringe tiltro til sin ingeniør, Hans Jacob Schørt's

evne til at klare opgaven og ønskede selv overvåge byggeriet, når materialerne var indsamlet.

Den sydlige del af Sundet skulle også befæstes. Ved Dragør skulle anlægges et »real værk« med bastioner. Hertil kom en dæmning, som skulle bane vejen for anlægget af et blokhus. Skal man tro et svensk spionkort fra 1648, var dette kun

begyndelsen til et stort anlagt forsvar af Drogden, med fire blokhus og skanser langs kysten. Kongen stoppede anlægsarbejdet af mangel på materialer og tid. I stedet blev tre armerede skibe, S: ANNA, STUMPE DORETHE og FLADLUSEN, udlagt ved Dragør for at forhindre gennemsejling. I 1640 blev således kræfterne koncentreret om opførelsen af blokhuset

Topometer opmåling. Instrumentet er tidligere anvendt til opmåling af f.eks. bygninger. Et stålmålebånd strækkes ud og placeres på det punkt, der ønskes målt. Herefter udløses en mærkestift, som prikker afstand og retning på det målte punkt på et stykke vandfast papir i et givet målestoksforhold. (Foto: Gunnar Broge).

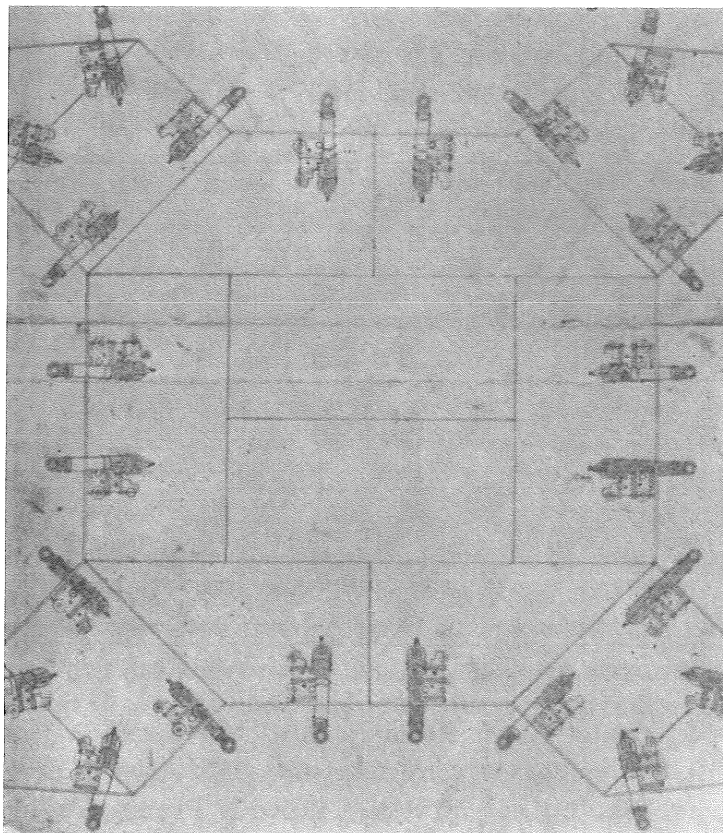
Topometer measurement. The instrument has previously been used for the mapping of buildings amongst other things. A steel tape measure is stretched out and placed at the point which is to be measured. Then a marking needle is triggered which scratches both the distance and direction of the measured point onto a piece of waterproof paper in a certain scale. (Photo: Gunnar Broge).

på Lappegrunden og anlægget af en dæmning ved Dragør. Om resten af planerne hørtes intet mere.

Blokhuset ved Kastrup Knæ

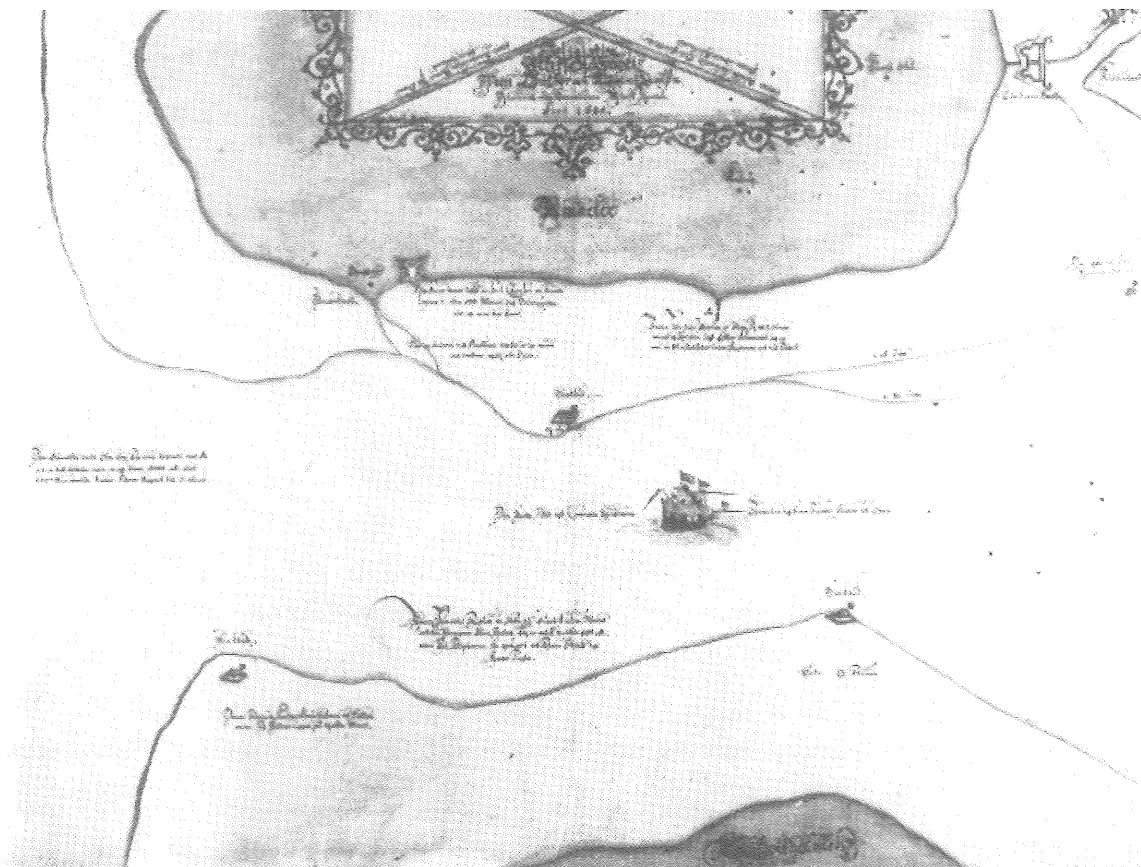
På det svenske spionkort, udarbejdet af Erik Dahlberg i 1648 på grundlag af et dansk tegnet kort, formentlig fra 1640, er indtegnet en dæmning, gående ud fra Kastrup. Det kan have været planerne at lægge et blokhus her allerede i 1640, men kan også tolkes som en tilføjelse af det i 1648 eksisterende blokhus, som Dahlberg må have haft kendskab til. I hvert fald er der først belæg i andre kilder for dæmning, blokhus og skanse i foråret 1645.

Christian IV's interesse for en befæstning ved Kastrup hang umiddelbart sammen med den ulykke, der havde ramt den danske admiral Pros Mundt ved Fehmern i 1644. Her blev med et slag ændret radikalt i styrkeforholdet mellem den danske og svenske flåde. En reduceret dansk flåde gik i defensiven. Svenskerne truede med at landsætte tropper fra Skåne på Sjælland og hollænderne ville udnytte den danske svagheit til søs til at slippe for Øresundstolden. Det blev derfor vigtigt at kunne hindre en sejlads gennem Sundet uden flådens hjælp. Under de fredsforhandlinger, som var indledt i Brømsebro i februar 1645, begyndte man anlægget af forsvarsværket ved Kastrup. Christian IV fulgte arbejdet nøje. Adskillige af hans breve fra denne periode er skrevet på fogedgården ved Kastrup i marts måned. Hans breve giver os et klart indtryk af anlæggets karakter:

På Rigsarkivet findes denne tegning, som tilskrives Christian IV's egen hånd. Det skulle være en tegning af søbatteriet på Lappegrunden fra 1640. Der er endnu ikke foretaget opmålinger af resterne af Lappegrundsbatteriet, men en sådan kan være med til at be- eller afkræfte autenciteten af denne grundplan. (Rigsarkivet).

This drawing in the Danish Record Office is assumed to be in Christian IV's own hand. It is supposedly a drawing of the sea battery on Lappegrunden from 1640. No surveys of the remains of the Lappegrund battery have yet been made, but such a survey could prove or disprove the authenticity of this ground plan. (The Danish Record Office).

Svensk spionkort over det danske forsvar af Drogden. Det er udarbejdet i 1648 af Erik Dahlberg efter et dansk forlæg, der menes at være udarbejdet i 1640. I 1648 har Dahlberg formentlig haft oplysninger om det nu nedlagte søfort ved Kastrup og tegnet det med ind på kortet. (Krigsarkivet, Stockholm).

Swedish intelligence map of the Danish defence of Drogden. It was drawn up in 1648 by Erik Dahlberg based on an original Danish map which is thought to have been made in 1640. In 1648 Dahlberg probably had information about the now dismantled fort at Kastrup and marked it in on the map. (The War Records Office, Stockholm).

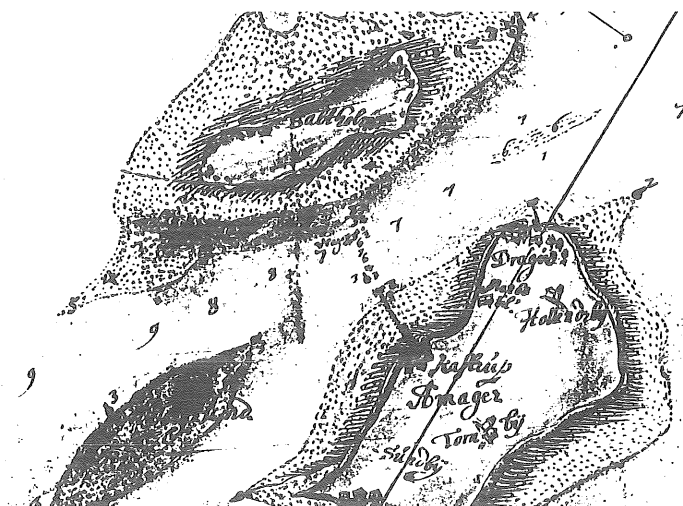
Der omtales en skanse i land, en dæmning med blokhuse samt en opfyldning. Denne opfyldning er misopfattet som en opfyldning mellem blokhuset og Amager, men nærlæser man kongens brev til Rigs-

rådet, 3. marts 1645, fremgår det, at han anlægger et forsvarsværk, så kun en rende »langs landet« skal være åben, mens resten lukkes ved at sænke skibe.

Sammenholdes dette med hans brev kun

Det mest detaljerede kort over anlægget ved Kastrup er udført af Bagge Wandel på et kort over Sjælland, dateret 1653. Her er tydeligt aftegnet skansen i land, dæmning og bro ud til blokhuset samt opfyldningen fra Saltholm og ud lidt øst for blokhuset. Der er i denne spærring angivet et vrage, som måske er kan bekræfte, at der virkelig blev sænket skibe i denne spærring. (Kgl. Bibliotek).

The most detailed map of the installation at Kastrup was drawn up by Bagge Wandel on a map of Zealand dated 1653. The entrenchment on land, the dam and bridge out to the blockhouse, as well as the filling in from Saltholm and out to a point east of the blockhouse are all clearly marked on this map. A wreck has been marked in this obstruction which may confirm that sunken ships were really used in the obstruction. (The Danish Royal Library)

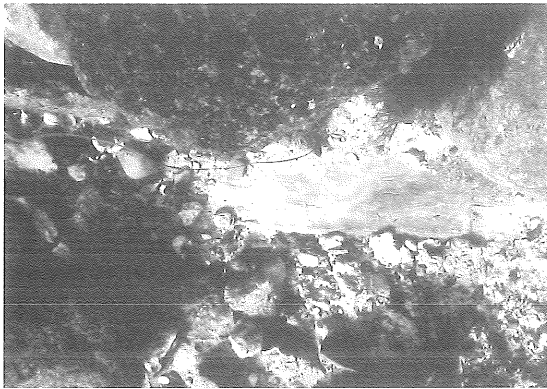
6 dage senere til Corfitz Ulfeldt, hvor han uddyber sine planer nærmere, står det klart, at anlægget består af et bolværk (blokhuset), en vej ud til bolværket, samt »at man er ved at sænke dybet på den anden side, så der kun bliver et hul, der ikke er bredere end

at man kan skyde over det med skrå«. »Den anden side« kan kun være over mod Saltholm. Dette understreges af et missiv til tolderne i Sundet, afsendt af Kancelliet 30. maj 1645: De skal advisere alle skibe, der farer gennem Sundet, at de tager den kurs

I tømmerkonstruktionen forekom spor af bearbejdning, som ikke umiddelbart synes at høre til her. Her er et diagonalt indhug i en tømmerstok. Forklaringen på dette kan være, at tømmeret er genbrug. Christian IV giver i sine breve ordre til at anvende tømmer fra bygninger bag Københavns Slot til konstruktionen af søfortet. (Foto Mads Gulløv).

In the timber construction there are traces of work done on the wood which do not immediately appear to belong here. The picture shows a diagonal cut in a log. The explanation may be that the timber had already been used before. In his letters Christian IV orders timber from the buildings behind Copenhagen Castle to be used in the construction of the sea fort. (Photo Mads Gulløv).

I tømmeret fandtes dette bomærke, der ligner et anker. Der er ikke fundet nogen forklaring på dette. (Foto Mads Gulløv).

This mark, which resembles an anchor, was found in the timber. No explanation for it has been found. (Photo Mads Gulløv).

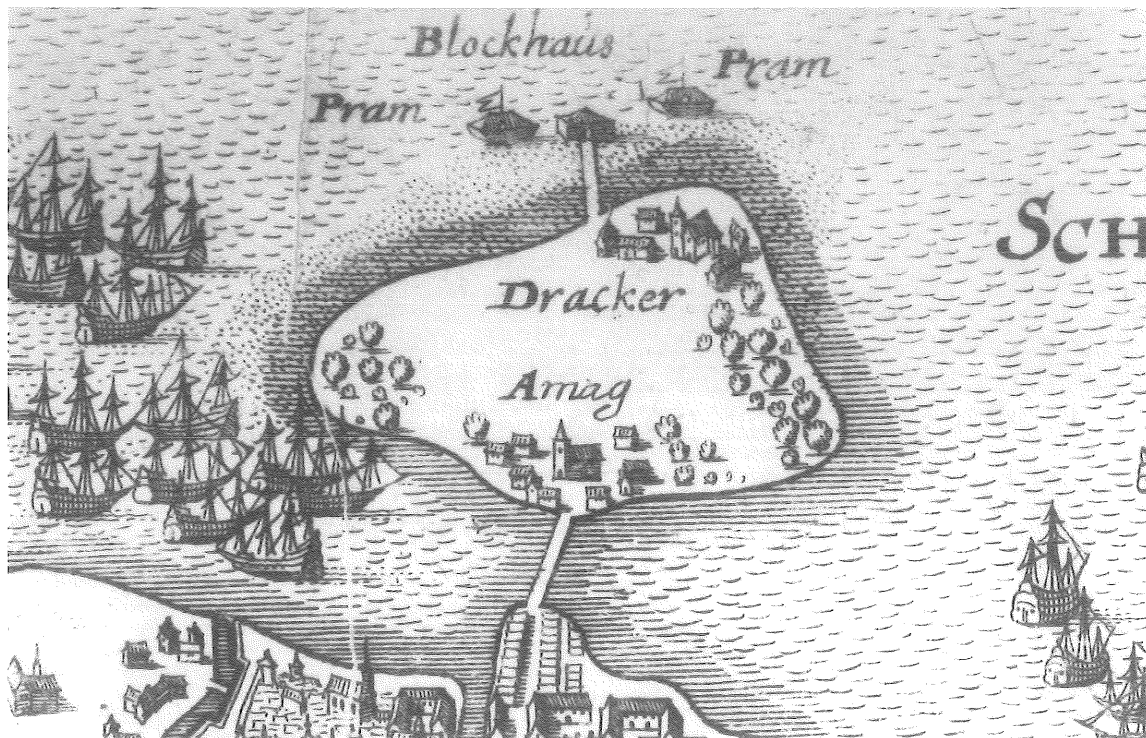
nær Amager, efter den tønne, som ligger på Kastrup knæ, da Kongen er begyndt på den »anden« side at lade dybet synke. Begge kilder peger på en opfyldning på Saltholm-siden.

Undersøger man det samtidige ikonografiske kildemateriale, bliver denne tolkning tydeligt understøttet af et særdeles kendt kort af Bagge Wandel. Det drejer sig om hans kort over Øresund 1653, udgivet kun otte år efter anlægget af blokhuset ved Kastrup Knæ. Her findes tydeligt aftegnet hele anlægget, fra skansen, der beskytter landfæstet for broen ud til blokhuset og opfyldningen overfor mod Saltholm – den opfyldning, der bl.a. skulle styrkes ved sænkning af skibe. I denne forbindelse er det både historisk og marinarkæologisk interessant, at der på Wandels kort er aftegnet et vragskib tæt ved spærringen på Saltholm-

siden. Christian IV's breve omtaler forberedelser til sænkningerne, men der er endnu ikke fundet kildemæssigt belæg for, at sådanne sænkninger har fundet sted. Oplysningerne i Wandels kort peger nu ikke alene på, at disse sænkninger kan have fundet sted – de angiver også hvor, der kan være vragskibe.

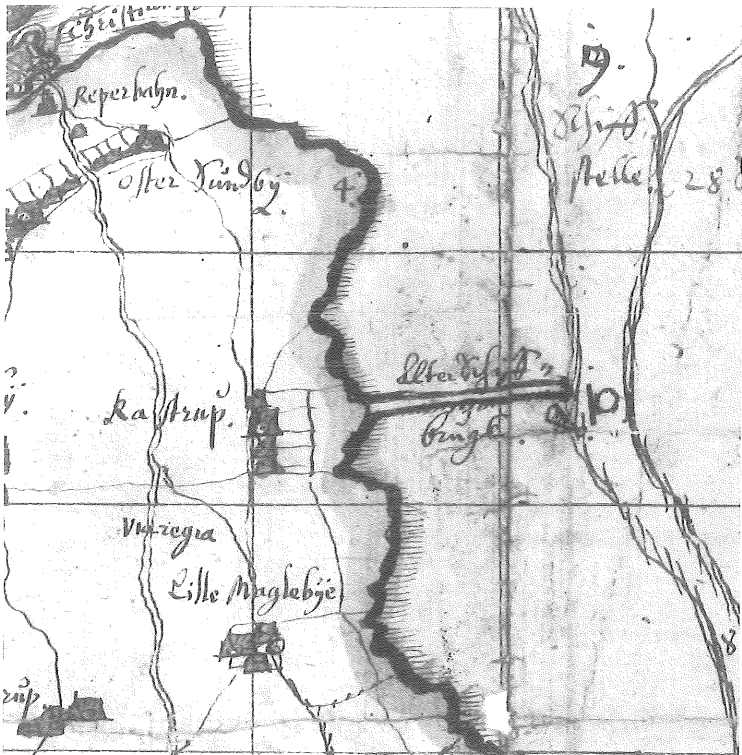
Arbejdet påbegyndtes i marts 1645, med skanse, blokhus og opfyldning. Regnskaberne for arbejdet afsluttedes i september, hvor anlægget har stået færdigt. Som konstruktør blev voldmester Hans Ohnemuller udpeget, men som sagt fulgte kongen selv arbejdet nøje. Hvordan selve konstruktionen af blokhuset er foretaget vides ikke, men Christian IV har i et tidligere brev, fra 1640 beskrevet den metode, han foretrak: at samle tømmerkonstruktionerne på land og derefter at sejle dem ud og sænke dem på stedet. En del af tømmeret blev hentet fra nogle bygninger bag Københavns Slot. Dette kan forklare de bearbejdningsspor, vi ved dykningerne fandt på noget af træet, og som ikke hørte til selve blokhuskonstruktionen: tømmeret har været genbrug.

I juni var den politiske situation blevet tilspidset. Midt under fredsforhandlingerne, hvor de hollandske udsendinge har optrådt som mæglere, ankommer en stor konvoj af hollandske handels- og orlogsskibe til Sundet. De havde til hensigt med magt at sejle ind i Østersøen – uden at betale den forkætrede Sundtold. Tolden, som var den danske konges personlige indtægt, var under krigen blev skruet voldsomt op og var dermed blevet en torn i øjet på det tiltagende hollandske handel på Østersøen.

Højdepunktet i blokhusets korte, men ikke udramatiske historie. I juni 1645 sejler den hollandske konvoj ned gennem Sundet fra nord, mens der syd for Amager ligger en svensk flåde og truer med at føre tropper over til Sjælland. Resterne af den danske flåde ligger på Københavns red. På dette udsnit af et kobberstik fra »Theatrum Europæum« ses situationen, hvor den hollandske konvoj forbereder sig på at passere Drogden. Vi ser også blokhuset med sin forstærkning af de to pramme STUMPE DORETHE og FLADLUSEN. Matthäus Merian, som beskrev den politiske situation i sit værk fra 1647, daterer denne situation til 1644 på kobberstikket, men dette er en fejl. I dette år kom der også en hollandsk konvoj igennem Sundet, men tog den østlige rute gennem Flinterenden, og i 1644 lå der ingen svensk flåde syd for Amager. Endelig var blokhuset ikke bygget før året efter. (Matthäus Merian: »Theatrum Europæum«, Frankfurt am Main 1647, Kgl. Bibliotek).

The highlight of the blockhouse's short but dramatic history. In June 1645 the Dutch convoy sails down through the Sound from the north, while a Swedish fleet lies south of Amager and threatens to sail troops over to Zealand. The remains of the Danish fleet lie in the roads of Copenhagen. This section of a copperplate from "Theatrum Europæum" shows the situation where the Dutch convoy is preparing to pass Drogden. The blockhouse is also visible with its reinforcements the two barges STUMPE DORETHE and FLADLUSEN. Matthäus Merian, who described the political situation in his work from 1647, dates this situation to 1644 in the copperplate, but this is a mistake. In that year a Dutch convoy also passed through the Sound, but it took the easterly route through Flinterenden, and in 1644 there was no Swedish fleet lying south of Amager. Finally, the blockhouse was not built until the following year. (Matthäus Merian: "Theatrum Europæum", Frankfurt am Main 1647, The Danish Royal Library).

De 300 skibe i den hollandske konvoj passerede Kronborg den 5. juni, mens Christian stod og så på. Der blev ikke skudt på flåden. Rigsrådet havde på det kraftigste frarådet kongen at provokere hollænderne. Ej heller i den sydlige ende af Sundet, ved Kastrup, blev der budt på modstand fra det nu færdigarmerede blokhus. Det var endog blevet forstærket med to stykpramme: STUMPE DORETHE og FLADLUSEN. Fjerde Christians sidste knyttede næve forblev i ro: i den politisk spændte situation vovede han ikke at slå til.

»Sic transit Gloria Mundi« – allerede i 1656, elleve år efter det blev bygget, er Christian IV's store ingeniørarbejde blevet reduceret til en gammel skibsbro. Således betegnes resterne af anlægget på Johannes Mejers kort over Sjælland, dateret 1656. (Kgl. Bibliotek).

“Sic transit Gloria Mundi” – by 1656, 11 years after it was built, Christian IV's great piece of engineering has been reduced to an old ship's bridge. That is how the remains of the installation are described on Johannes Mejer's map of Zealand dated 1656 (The Danish Royal Library).

Med freden i Brømsebro afmonteredes kanoner fra skansen og blokhuset ved Kastrup, og anlægget, der aldrig blev brugt efter hensigten, fik nu lov til at forfalde. I 1656 vises det på Johannes Mejers kort over Sjælland, reduceret til betegnelsen: »Alter Schiffbrücke« – en gammel skibsbro. Denne forsvinder også med tiden og det må formodes, at resterne af landfæstet fra Blokhuset i dag gemmer sig under den nordlige havnemole i Kastrup Havn.

Litteratur:

Askgaard, Finn: *Christian IV »rigets væbnede Arm«*. Tøjhusmuseet 1988.

Dahl, Bjørn Westerbeek: 1600-tallets sjællandske kystskanser. *Krigshistorisk Tidsskrift* 1991/1.

Hansen, Jens Schou: *Fortidsminder på havbunden*. Antikvariske Studier 5, Fredningsstyrelsen.

Hansen, Jens Schou: Ekkolodsopmåling ved Kastrup Knæ. *Marinarkæologiske forundersøgelser forud for etablering af en fast Øresundsforbindelse*. Skov- og Naturstyrelsen 1995.

Holck, P.: De ældste søbatterier Tre Kroner og Prøvestenen. *Tidsskrift for Søvæsen* 1939.

Slange, Niels: *Christian den Fjerdes Historie I-III. udg. og forbedret af Hans Gram*. Kbh. 1749.

Thomsen, Birger: Rekognoscering efter resterne af det formodede søfort, anlagt ved Kastrup af Christian IV i 1645. *Marinarkæologiske forundersøgel-*

ser forud for etablering af en fast Øresundsforbindelse. Skov- og Naturstyrelsen 1995.

Thomsen, Birger: Helikopterrekognosceringer over den projekterede Øresundsforbindelse maj-juni 1992. *Marinarkæologiske forundersøgelser forud for etablering af en fast Øresundsforbindelse*. Skov- og Naturstyrelsen 1995.

Kildemateriale, trykt:

Christian IV egenhændige Breve, 1639-1645. Kancelliets Brevbøger 1644-45 v. J. Jørgensen, Kbh. 1968.

Kildemateriale, utrykt:

Kancelliet, Sjællandske Tegnelser, div. år. (1639-1645).

Rigsarkivet, 1. afd.

Rentemesterregnskaber, div. år. (1639-1645).

Rigsarkivet, 1. afd.

The Blockhouse at Kastrup Knee - King Christian's Last Clenched Fist

Summary

A survey map from 1732 showed traces of a battery which at that time lay 4 metres under water. When work began on the construction of the permanent link across the Sound it was noticed that the work would come very close to the presumed site of the old military installation. Therefore a search was begun for the remains of the battery associated with Christian IV, who is said to have constructed a blockhouse at Kastrup in 1645. With the help of modern seismology and divers the installation was found just 300 metres from the place marked on the map from 1732. Wood from the installation was dated by means of dendrology to 1639: the blockhouse had been found and it dated from Christian IV's reign.

The blockhouse was built to defend the narrow strait between Saltholm and Amager. On the shore it was protected by an entrenchment, and opposite, on the Saltholm side, some vessels were filled up and possibly sunk so that there was only a narrow channel that ships could pass through. The installation was constructed in great haste

when the Danish fleet lost its dominant position over the Swedish fleet as a result of its defeat at the Fehmern in 1644. From March to August 1645 they worked for dear life on the blockhouse, the filling in and the entrenchment. At this point peace negotiations had begun between Denmark and Sweden at Brömsebro. Among the mediators were the Dutch, who were especially dissatisfied with the fact that the Danish king had raised the Sound Dues enormously. In June 1645 the Dutch forced the passage of a convoy of 300 ships without paying the Dues. King Christian stood at Kronborg watching the ships pass, but without opening fire, and when the ships reached Kastrup the commandant there was ordered to let the canons remain silent. King Christian had forged a powerful clenched fist, but when the political situation became too tense he did not dare to use it. Shortly afterwards, by the terms of the peace agreement, the installation was dismantled and a few years later it fell into disrepair.